

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Jany Brothánkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **Ing. J. B.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,** se sídlem Křížová 1292/25, 150 00 Praha 5, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 11. 8. 2017, č. j. X, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 4. 2018, č. j. 1 Ad 35/2017 - 78,

takto:

I. Návrh žalobce, aby mu byl ustanoven soudem advokát pro řízení o kasační stížnosti proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 4. 2018, č. j. 1 Ad 35/2017 - 78, **se zamítá.**

II. Kasační stížnost **se zamítá.**

III. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Žalované **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Předcházející řízení

[1] Žalobce brojí u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) žalobou proti rozhodnutí žalované ze dne 11. 8. 2017, č. j. X (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým byly zamítnuty jeho námitky a potvrzeno rozhodnutí o přiznání invalidního důchodu žalobci od 22. 3. 2017 pro invaliditu II. stupně. Po seznámení žalobce s posudkem jeho zdravotního stavu Posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věci ČR,

který si vyžádal městský soud, požádal žalobce o ustanovení zástupce pro řízení před soudem.

[2] Usnesením ze dne 13. 4. 2018, č. j. 1 Ad 35/2017 - 78 (dále jen „napadené usnesení“), městský soud zamítl žádost žalobce o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o žalobě. Vycházel z údajů uvedených žalobcem ve formuláři *„Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech...“* a vzal za prokázané, že žalobce pobírá invalidní důchod ve výši 6 552 Kč, vlastní byt 1 + 0 v P. 3 a dům v S. č. 91 s pozemky. Vzhledem k nemovitostem, které žalobce vlastní v S. a neužívá k trvalému bydlení, dospěl k závěru, že nejsou splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, což je prvním předpokladem pro ustanovení zástupce. Zabýval se také otázkou, zda je ustanovení právního zástupce nezbytně zapotřebí k ochraně práv žalobce. Přihlédl k tomu, že žalobce již od počátku řízení dostatečně využívá procesní instituty, jeho podání jsou formálně bezvadná, přehledná, je z nich patrno, čeho se domáhá a co svým podáním sleduje. Při vyřizování svých záležitostí se v alespoň základních právních institutech orientuje a na nastalou procesní situaci je schopný přiměřeně reagovat. Žalobci je předmět sporu dostatečně srozumitelný a je mu zřejmé, čeho v řízení hodlá dosáhnout. Městský soud proto neshledal důvod, pro který by žalobcovo zastoupení v tomto řízení bylo nezbytné.

II. Obsah kasační stížnosti

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl v záhlaví označené usnesení městského soudu kasační stížností, kterou opírá o důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), jak plyne z jejího obsahu.

[4] Stěžovatel zpochybňuje závěr soudu, že vzhledem k vlastněným nemovitostem nejsou splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel se většinou zdržuje v domě v S., který užívá k rekreaci a léčení (na venkově je lepší vzduch). V Praze má pouze adresu trvalého bydliště a dochází zde k lékařům. Rozhodnutí soudu je proto nepravdivé a stěžovatele poškozuje, když bez důkazů dovozuje, že dům v S. stěžovatel trvale neužívá. Městský soud nectí judikaturu Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu. Neprovedl dokazování ohledně užívání domu v S., ani ohledně příjmů a výdajů stěžovatele, proto je napadené usnesení nepřezkoumatelné a nezákonné.

[5] Stěžovatel dále tvrdí, že městský soud mu v jiné věci (sp. zn. 1 Ad 20/2017) ustanovil advokátku, byť šlo o vcelku bagatelní věc, zatímco věc nyní posuzovaná je pro něj mnohem významnější a soud naopak nepovažoval za potřebné ustanovit stěžovateli advokáta i pro toto řízení. Toto rozdílné jednání považuje za nespravedlivé a nelogické. Stěžovatel proto navrhuje, aby si Nejvyšší správní soud vyžádal i spis městského soudu ve věci sp. zn. 1 Ad 20/2017.

[6] Konečně spatřuje stěžovatel šikanózní jednání v tom, že mu byla městským soudem k vyplnění formuláře o majetkových poměrech stanovena lhůta pouze 5 dnů. V této lhůtě nelze vyplnění dotazníku stihnout. Jelikož stěžovatel se zdržuje v S. a do P. dochází maximálně jednou za týden k lékařům a vyzvedávat poštu, nelze šikanózně stanovené lhůtě vyhovět. Člověk nemá povinnost být upoután na jednom místě a nikam neodcestovat. I proto se stěžovatel domnívá, že k ochraně svých zájmů potřebuje ustanovit zástupce.

Městský soud se stěžovatelem jedná *„jako s osobou II. kategorie“*, přičemž s advokátem by si nedovolil takto jednat.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou. V této souvislosti podotýká, že dle doručenky založené ve spise městského soudu mělo být stěžovateli napadené usnesení doručeno dříve, než bylo vydáno (již dne 6. 4. 2018). Stěžovatel uvedl, že mu bylo doručeno dne 23. 4. 2018. Ani tento údaj ovšem nemůže být pravdivý, neboť již dne 20. 4. 2018 se doručenka vrátila soudu, přičemž stěžovateli bylo napadené usnesení doručeno vhozením do jeho domovní schránky (stěžovatel pravděpodobně uvedl den, kdy si písemnost ze schránky vyzvedl). Jelikož však pokyn k doručení usnesení byl vydán v pátek 13. 4. 2018, nemohlo být z logiky věci stěžovateli napadené usnesení doručeno dříve než v pondělí 16. 4. 2018. Stěžovatel podal kasační stížnost dne 30. 4. 2018, proto má Nejvyšší správní soud za prokázané, že byla podána v zákonné lhůtě dle § 106 odst. 2 s. ř. s. (pokud napadené usnesení nemohlo být doručeno dříve než 16. 4. 2018, mohla lhůta k podání kasační stížnosti uplynout nejdříve dnem 30. 4. 2018, kdy stěžovatel kasační stížnost podal).

[8] Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[9] Kasační stížnost **není** důvodná.

[10] Nejvyšší správní soud předně podotýká, že v řízení o kasační stížnosti netrval na povinném zastoupení advokátem (dle § 105 odst. 2 s. ř. s.), jelikož tuto povinnost má stěžovatel jen tehdy, směřuje-li kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu podaném ve věci samé či o jiném návrhu, jenž je spojen s poplatkovou povinností (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j 1 As 196/2014 - 19).

[11] Nejvyšší správní soud se však zabýval žádostí stěžovatele o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Dle § 35 odst. 9 věty první s. ř. s. *může být navrhovateli, u něhož jsou dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, ustanoven zástupce, jímž může být i advokát*. Zdejší soud neposuzoval, zda jsou u stěžovatele dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, ale zabýval se pouze hodnocením, zda je ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatele v nynějším řízení. Dospěl přitom k závěru, že tomu tak není. Kasační stížnost splnila v rámci daných možností předepsané náležitosti a lze z ní seznat, z jakého důvodu stěžovatel považuje napadené usnesení městského soudu za nezákonné. V dané věci navíc jde o hodnocení otázky, zda stěžovatel v řízení před městským soudem prokázal naplnění podmínek pro ustanovení zástupce z řad advokátů. Jedná se tedy z podstaty věci nikoli o složitou právní otázku, ale o otázku skutkovou. Všechny tyto důvody svědčí pro závěr, že v nynějším řízení není zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv, proto mu Nejvyšší správní soud neustanovil zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[12] Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.* Tyto podmínky musí být splněny i v případě ustanovení zástupce z řad advokátů, jak plyne se shora citovaného ustanovení § 35 odst. 9 s. ř. s.

[13] Rozhodnutí o tom, zda lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, je vázáno na prokázání okolnosti, že účastník řízení nemá dostatečné prostředky. Současně však věta druhá citovaného ustanovení soudního řádu správního stanoví, že přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Je proto výlučně na účastníku samém, aby svoji materiální situaci soudu dostatečně konkrétně popsal a současně, aby projevil zákonem požadovanou aktivitu a předložil (pokud možno současně se žádostí o osvobození) doklady prokazující nedostatek finančních prostředků (údaje o výši svých příjmů a výdajů) a svou nemajetnost (výčet svého majetku, zejména vyšší ceny a nemovitosti). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, č. 537/2005 Sb. NSS; či ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Ans 2/2007 – 51) a žádosti nevyhoví. Stejně tak jí nevyhoví, budou-li sdělené údaje neúplné nebo nepravdivé. Soud tedy z vlastní iniciativy zpravidla nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech žadatele, nýbrž hodnotí především informace, které mu žadatel sám sdělí, popř. jej vyzve, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2011, č. j. 8 Afs 50/2010 – 91).

[14] Nebyl to tedy městský soud, kdo měl iniciativně zjišťovat, zda stěžovatel užívá nemovitosti, které vlastní. Za účelem rozhodování o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů soudem se zásadně dokazování neprovádí, neboť soud vychází z podkladů, které účastník ke své žádosti doložil. Je na účastníkovi, aby soudu dostatečně tvrdil a doložil svou majetkovou situaci. Jestliže některé skutečnosti soudu nesdělí, jde to k jeho tíži. Městský soud proto nepochybil, pokud neprovedl dokazování ke zjištění majetkových poměrů stěžovatele. Nicméně stěžovatel na výzvu soudu doložil své majetkové poměry a současně vysvětlil, že dům v S. užívá k rekreaci a k léčení. Není tedy zřejmé, z čeho městský soud usuzuje, že tyto nemovitosti svědčí o tom, že stěžovatel nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., jestliže dle vyplněného formuláře jeho příjem dostačuje tak akorát na úhradu nákladů spojených s bydlením a živobytím.

[15] V usnesení rozšířeného senátu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009 – 95, Nejvyšší správní soud vyslovil, že v rámci posuzování majetkových poměrů účastníka řízení lze přihlížet i k vlastnictví nemovitostí. Prohlášení o vlastnictví nemovitosti však samo o sobě ještě není dostatečným podkladem pro závěr o existenci dostatečných prostředků pro uhrazení soudního poplatku (resp. uhrazení právního zastoupení). Zpravidla tak půjde usuzovat jen u osob, které nemovitosti vlastní za účelem obchodování s nimi, či za účelem jejich pronájmu. Dále rozšířený senát konstatoval, že *„[z] vlastnictví nemovitosti či více nemovitostí však na druhé straně lze soudit na to, že účastník má prostředky, z nichž tyto nemovitosti udržuje, či dokonce, že z těchto nemovitostí má určitý výnos. Vlastnictví*

nemovitosti, stejně jako jiných hodnotných věcí, tedy je jedním z hledisek, z nichž lze usuzovat na majetkové poměry, jakož i na prostředky, jimiž účastník disponuje". Jelikož však stěžovatel nemá z vlastnictví nemovitostí žádný příjem a obě je užívá k vlastnímu bydlení, nelze po něm spravedlivě požadovat, aby některou z těchto nemovitostí prodal, jestliže je obě užívá z pochopitelných důvodů (aniž by šlo o zjevnou marnotratnost).

[16] Nicméně v daném případě by nebyly splněny podmínky pro ustanovení zástupce, i pokud by to odůvodňovaly majetkové poměry stěžovatele, neboť není splněna podmínka nezbytnosti zastoupení advokátem. Tato skutečnost pak byla sama o sobě důvodem pro neustanovení advokáta stěžovateli. Proto napadené usnesení obstojí, byť závěr městského soudu o dostatečných prostředcích stěžovatele k úhradě zastoupení není opodstatněný. Dovolává-li se stěžovatel skutečnosti, že mu v jiném řízení (které on subjektivně vnímá jako méně důležité) soud ustanovil advokátku, a tudíž mu ji měl ustanovit i v tomto řízení, pak Nejvyšší správní soud upozorňuje, že postup soudu v jiném řízení není předmětem přezkumu v řízení o kasační stížnosti proti napadenému usnesení, a Nejvyšší správní soud jej proto nebude při svém rozhodování zohledňovat. Podstatné je, zda ve věci sp. zn. 1 Ad 35/2017 bylo nezbytně třeba, aby městský soud ustanovil stěžovateli k ochraně jeho práv zástupce z řad advokátů. Z obsahu soudního spisu přitom vyplývá, že nikoliv.

[17] Jak uvedl i městský soud, stěžovatel podal formálně bezvadnou žalobu, srozumitelně zformuloval, co vytýká rozhodnutí žalované a čeho se v soudním řízení domáhá, přičemž na písemnosti soudu adekvátně reaguje a dostatečně využívá všech procesních institutů. Je třeba zohlednit i skutečnost, že požádal o ustanovení zástupce až poté, co mu soud zaslal posudek zdravotního stavu od Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věci ČR, přičemž i proti tomuto posudku byl schopen zformulovat svoje výtky. Žádost o ustanovení advokáta přitom odůvodnil tím, že žalovaná advokáta má, a stěžovatel je tudíž diskriminován. Netvrdil, že by nebyl schopen svá práva v řízení dostatečně hájit sám. Nutno podotknout, že ustanovený advokát by již nemohl nad rámec stěžovatelem uplatněných žalobních bodů zformulovat další argumenty proti rozhodnutí žalované (srov. § 71 odst. 2 s. ř. s.), a není tudíž zřejmé, k čemu stěžovatel advokáta nezbytně potřebuje. Hodnocení zdravotního stavu není otázkou právní. Pokud stěžovatel tvrdí, že advokáta potřebuje, neboť si poštu vyzvedává na adrese trvalého bydliště maximálně jednou za týden, a není tudíž schopen dostatečně rychle reagovat na výzvy městského soudu, pak Nejvyšší správní soud konstatuje, že tato skutečnost není důvodem pro ustanovení právního zástupce z řad advokátů. Stěžovatel může za tímto účelem využít jiné procesní instituty. Zejména je pak na něm, aby si řádně vyzvedával poštu, jestliže vede soudní spor, přičemž pokud se zdržuje na jiné adrese, než v místě trvalého bydliště, může si zvolit adresu pro doručování a požádat soud, aby mu písemnosti zasílal do domu v S. Není tudíž nutné, aby mu byl ustanoven advokát.

[18] K námitce stěžovatele, že lhůta stanovená mu k doložení majetkových poměrů, byla nepřiměřeně krátká, Nejvyšší správní soud uvádí, že tato skutečnost nemohla mít vliv na zákonnost napadeného usnesení. Stěžovatel totiž soudu zaslal informace o svých majetkových poměrech opožděně a požádal, aby mu soud zmeškání stanovené lhůty prominul. Městský soud při rozhodování zohlednil všechny informace, které mu stěžovatel (byť opožděně) sdělil, a ze zmeškání stanovené lhůty nevyvozoval žádné důsledky. Není

tedy zřejmé, jak se tato skutečnost měla promítnout do zákonnosti napadeného usnesení. Nelze se domnívat, že by šlo ze strany městského o šikanózní postup, jestliže stanovil k vyplnění formuláře o majetkových poměrech lhůtu v délce 5 dnů. V této lhůtě (byť ne příliš dlouhé) lze bez problémů předložený formulář vyplnit. Pro případ potřeby sehnání nějakých dokumentů, kterými by účastník chtěl doložit tvrzené majetkové poměry, lze využít institutu prodloužení soudem stanovené lhůty podle § 40 odst. 5 s. ř. s. Nadto stěžovatelovy problémy nebyly způsobeny krátkou lhůtou, ale skutečností, že se v místě trvalého bydliště nezdržuje a nezvolil si jinou adresu pro doručování. Jestliže tedy soud nejednal se stěžovatelem nepřiměřeně, není důvodná námitka, podle které je k ochraně práv stěžovatele třeba, aby měl advokáta, neboť s ním by soud dle mínění stěžovatele jednal lépe.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] S ohledem na vše výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[20] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalované pak v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. června 2018

Mgr. Jana Brothánková
předsedkyně senátu